

ปาฐกถาพิเศษ “อุดมศึกษากับสหกิจศึกษา”

โดย ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

นายกสภามคมสหกิจศึกษาไทย

ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ท่านวิทยากร ท่านผู้เข้าสัมมนาที่เคารพทุกท่าน ผมมีความยินดี อีกวาระหนึ่ง ที่ได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอุดมศึกษากับสหกิจศึกษา ผมขอเริ่มต้นจากการทบทวนบทบาทหลักของการอุดมศึกษา เพื่อจะได้ดูว่า เมื่ออุดมศึกษามีบทบาทหลักอย่างนี้ สหกิจศึกษาเข้าไปมีส่วนที่จะทำให้อุดมศึกษาสามารถปฏิบัติบทบาทหลักได้อย่างดีมีประสิทธิภาพขึ้นอย่างไร **อุดมศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาและการแข่งขัน** อันนี้เป็นการสรุปที่สั้นที่สุด ในภารกิจหลักประการหนึ่งของอุดมศึกษาซึ่งทั่วโลกไม่มีใครปฏิเสธ ว่าอุดมศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาและการแข่งขัน คุณภาพกำลังคนเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาได้และแข่งขันได้ เราคงจำได้ประเทศไทยเรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาเป็นระยะเวลาครึ่งทศวรรษ ขณะนี้อยู่ในช่วงแผนสิบช่วงละห้าปี ตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 8 เป็นต้นมาประมาณสิบห้าปีแล้ว ที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เน้นไว้ชัดเจนว่าคนคือศูนย์กลางของการพัฒนาในรอบ 15 ปีต่อเนื่องมาได้ยึดเอาเรื่องการพัฒนาคนเพื่อผลของการเพิ่มคุณภาพคนในปริมาณที่เพียงพอไปเป็นปัจจัยของการพัฒนา เพราะฉะนั้นคุณภาพกำลังคน จึงเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาได้และแข่งขันได้ ผมเน้นเรื่องการแข่งขัน เพราะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ ในยุคโลกาภิวัตน์ ถ้าแข่งขันกับใครไม่ได้เราก็อยู่ไม่ได้ในโลกนี้ จึงเป็นหน้าที่ของอุดมศึกษาร่วมกับระดับการศึกษาอื่นที่จะต้องเป็นปัจจัยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ได้ มิฉะนั้นในยุคที่มีการแข่งขันสูงที่ใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญของการแข่งขัน เราก็จะแข่งขันไม่ได้ แล้วในที่สุดเราก็จะตกเวทีโลก การผลิตบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่สมัยใหม่ในภาษาของเศรษฐกิจฐานความรู้เขาเรียกว่าแรงงานความรู้ คือ Knowledge Worker เพราะฉะนั้นการที่ต้องผลิตบัณฑิตให้เป็น Knowledge Worker คือแรงงานความรู้ตามความต้องการของตลาดแรงงานให้มีปริมาณพอ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ยังพูดกันอยู่ว่าเราขาดแคลนแรงงานความรู้ในบางด้านทำให้พัฒนาไม่ได้เต็มที่ และสำคัญกว่านั้น ก็คือคุณภาพของแรงงานความรู้ หรือที่เรียกกันว่าคุณภาพบัณฑิตยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจทั้งหมด เราจึงเจอปัญหาสองด้าน ทั้งด้านปริมาณก็ขาดโดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

ทางด้านคุณภาพขาดมากเกือบทุกสาขา ดร.สุเมธ จึงต้องเร่งรัดพัฒนาเรื่องนี้ถึงขั้นทำแผน 15 ปี ซึ่งเป็นแผนระยะยาว ที่จะกำหนดกรอบและทิศทางที่เราจะเดินไปสู่เป้าหมายปลายทาง เมื่อมาถึงยุคนี้การผลิตแรงงานความรู้เขาเรียกว่าเป็น Market driven คือถูกผลักดันอย่างแรงจากตลาดแรงงาน และสภาพแรงงานตลาดแรงงานมีความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดกาลที่ตลาดแรงงานเรียกร้องคือคุณภาพของแรงงาน เสียงสะท้อนจากตลาดแรงงานเกี่ยวกับคุณภาพของแรงงานความรู้ และโดยเฉพาะบัณฑิตไทย ซึ่งสะท้อนมาหลายเรื่อง แต่ผมเลือกเอาเรื่องเด่น ๆ ที่ยังเป็นปัญหาอยู่ สัก 4 เรื่อง อันที่ 1 ทฤษฎีจัดแต่ปฏิบัติไม่ได้ ยังมี Mismatch ในระหว่างความรู้ประเภททฤษฎี กับการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในภาษาการศึกษา เราเรียกว่า Mismatch คือยังไม่สอดคล้องสนองตอบกัน ยังไม่ไปด้วยกัน มีความรู้ไม่สูงงาน เด็กสมัยนี้เก่ง แต่ผู้ใช้บัณฑิตก็บอกว่าไม่ค่อยสูงงาน เพราะฉะนั้นที่ไหนที่ผลิตบัณฑิตความรู้ก็อาจจะไม่ดีหรือไม่ได้ศึกษาค้นคว้าหรือครบ เพียงสูงงานก็ได้รับความนิยมนะรู้สึกจะเป็นบัณฑิตของที่นี่ ตั้งแต่สมัยผมเป็นอธิการบดีเขาก็บอกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีบัณฑิตไม่มีความรู้เหนือคนอื่นหรือ แต่สูงงาน อดทน บึกบึน ตามว่าอะไรที่ทำให้เป็นอย่างนั้น สหกิจศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่ง อ่อนภาษาอังกฤษเป็นปัญหาเรื่องจริงแล้วยังแก้ไม่ได้จนบัดนี้ เพราะว่าเมื่อมีการเลื่อนไหลถ่ายเทของทุนของคน ของการลงทุนของข่าวสารข้อมูลกันอย่างเสรีอย่างในปัจจุบันนี้ ภาษามีความสำคัญขึ้น เพราะจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ภาษาที่มีลักษณะเป็นสากลที่สุด คนใช้กันมากที่สุด แล้วในการติดต่อทั้งธุรกิจทั้งการเมืองทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็มักจะใช้เป็นภาษาหลักคือภาษาอังกฤษ ฐานข้อมูลทางวิชาการส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ เดียวนี้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของ Global Competency ซึ่ง Global Competency คือสมรรถนะสากลที่ทุกคนที่เป็นพลโลกจะต้องมี ซึ่งมีอยู่สองสามเรื่อง เช่น Global Competency ทางด้านเทคโนโลยีเดี๋ยวนี้ถ้าใครใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น เหมือนกับคนที่อยู่ในโลกมืด เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้เรื่องของ Computerize แปลงมาเป็น Computer Competency กลายเป็นทักษะของคนรุ่นใหม่ที่คนรุ่นเก่าอย่างพวกผมลำบากใจเพราะว่าพวกเราเป็นพวกกลัวเทคโนโลยี กลัวเครื่องจะเสียก็เลยเล่นไม่เป็นแต่เด็กรุ่นใหม่ไม่กลัวเครื่องเสียก็เล่นเป็น เพราะฉะนั้น Global Technology ก็เป็นเรื่องหนึ่ง เรื่อง Global Competency ทางด้านภาษาที่เป็นสากล เช่น ภาษาอังกฤษ ใครไม่รู้จักภาษาอังกฤษถึงขั้นใช้การได้ก็เสียเปรียบ บัณฑิตควรมีความรู้ภาษาอังกฤษขั้นใช้การได้เพราะมีการลงทุนข้ามประเทศมีบริษัทข้ามประเทศ ความจำเป็นที่ต้องใช้คนที่รู้มากกว่าหนึ่งภาษา แล้วสามารถใช้ภาษาที่เป็นสากลร่วมกันได้ก็ทวีความสำคัญขึ้น วิกฤตที่จบมาจากสถาบันเดียวกัน เขาจ่ายเงินเดือนให้คนที่รู้ภาษาอังกฤษดีกว่ามากกว่าให้เป็นหัวหน้าด้วยซ้ำ ไม่ใช่วิชาวิศวกรรมอย่างเดียว เพราะฉะนั้น เรื่องอ่อนภาษาอังกฤษเป็นปัญหาร่วมของการผลิตบัณฑิตไทย บริษัทมักจะร้องว่าได้บัณฑิตไปแล้วต้องไปฝึกอบรมเพิ่มเติม ถึงจะทำงานได้ สามเดือนหกเดือนกว่าจะเข้างานได้ทำไมสถาบันฝ่ายผลิต ถึงไม่ผลิตบัณฑิตแล้วเข้างานได้เลย นี่คือคำตอบหนึ่งที่ได้จากสหกิจศึกษา เมื่อเรา

ลองทำ เราพบว่าเข้างานได้เลย เพราะฉะนั้นหลาย ๆ บริษัทก็เอาเรื่องสหกิจศึกษา เป็นส่วนของ Recruitment เพราะถ้าเลือกคนที่ไม่ไปปฏิบัติสหกิจศึกษาอยู่กับบริษัทสี่เดือนนี้เลือกไม่ผิดหรอกครับ แต่มาสัมภาษณ์กันทีเดียว เลือกผิด หรือบางที่ดูจากกระดาษไม่ได้ของจริงแต่ของจริงที่สุดคือของที่ได้ไปทดสอบกันในตลาดแรงงาน นั่นคือเรื่องของสหกิจศึกษา สิ่งประการนี้เป็นเสียงสะท้อนที่ยังสะท้อนอยู่แม้แต่ในภาวะปัจจุบัน เราเสียใจไปคูเรื่องสถาบันอุดมศึกษา เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้วว่าสถาบันอุดมศึกษา นั้นเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้นความรู้ภาคทฤษฎี และการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ ผมขอเน้นคำว่าเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพ การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิชาการวิชาชีพ โดยปกติจะมีการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ยกเว้นมหาวิทยาลัยที่สอนทางไกลที่เขาห้ามมีห้องเรียน เช่น สุโขทัยธรรมมาธิราช เพราะฉะนั้นที่พูดว่าเรียนทฤษฎีในห้องเรียน ใช้ได้เฉพาะมหาวิทยาลัยปิด อย่างสุโขทัยนั้นกฎหมายห้ามมีห้องเรียน เพราะฉะนั้นก็ต้องเป็นการเรียนภาคทฤษฎีที่ไหนก็ได้ การเรียนภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติงานขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น Basic Training ในสถานศึกษา การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพซึ่งเป็น Professional Training อันนี้ต้องทำในสถานประกอบการ ที่ผมนำประเด็นมาจำแนกเพียงยืนยันว่าถ้าท่านจะได้บัณฑิตที่สมบูรณ์เก่งทั้งทฤษฎีจัดแล้วก็ปฏิบัติได้ด้วย ทำทั้งหมดในมหาวิทยาลัยไม่ได้ บางเรื่องต้องทำในสถานประกอบการเท่านั้นถึงจะทำให้เกิดประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพที่ดี จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือครับ ถ้ามหาวิทยาลัยรู้ข้อจำกัด เช่นที่นี้รู้ข้อจำกัดมาตั้งแต่ต้นแล้ว ว่าการผลิตบัณฑิตนั้นไม่ได้เบ็ดเสร็จอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย และภายในรั้วมหาวิทยาลัยนั้นไม่สามารถที่จะให้ประสบการณ์เบ็ดเสร็จที่ตรงตามความต้องการของตลาดและคุณภาพบัณฑิตได้โดยสมบูรณ์ เราจึงต้องการหาแหล่ง แล้วแหล่งไหนก็ไม่ได้ไปกว่าแหล่งของสถานประกอบการหรือตอนนี้ ใช้คำหรู ๆ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตนี้คือบทวิเคราะห์ที่จะชี้ว่า ถ้าที่ไหนมหาวิทยาลัยใดเขาเก่งเขาคิดว่าเขาทำได้เบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยโดยไม่ต้องไปพึ่งคนอื่น เป็นความเชื่อของเขาที่ผมเคารพ แต่ความจริงไม่ใช่แล้วยิ่งในโลกความเป็นจริงทุกวันนี้ ยิ่งไม่ใช่ เพราะเหตุว่าแม้แต่การหาความรู้ทางด้านทฤษฎี ก็ไม่ได้จำกัดอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศได้ช่วยให้เข้าถึงฐานข้อมูลไม่ว่าอยู่ที่ไหนในโลกถ้าสามารถจะเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ก็หาได้หมด เพราะฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ไม่ได้เป็นจริง แต่เพียงเรื่องประสบการณ์ปฏิบัติวิชาชีพแม้การหาความรู้จะออกงานอย่างมาก ถ้ามหาวิทยาลัยสามารถจะพึ่งแหล่งความรู้ที่ไม่ใช่จะมีในมหาวิทยาลัยเท่านั้น การจัดการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนและการปฏิบัติงานจัดได้หลายวิธี วิธีสหกิจศึกษาเป็นหนึ่งในวิธีการทั้งหลาย ผมไม่ได้ Claim และไม่เคย Claim ว่าต้องทำสหกิจศึกษาเท่านั้น ถึงจะทำให้ได้คุณภาพบัณฑิต ไม่ใช่ แต่พิสูจน์ด้วยกาลเวลาและพิสูจน์กันทั่วโลกว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผล แต่ไม่ได้ผูกขาดว่าเป็นวิธีเดียว เช่น บางแห่งก็จะฝึกงานในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาสั้น ๆ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ให้นักศึกษาก็มี ไม่ให้ก็

เยอะ หรือไม่ก็ไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเต็มเวลาตามระยะเวลาที่กำหนดโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ให้หน่วยกิตก็มี ไม่ให้ก็มี ปัญหาในการจัดระบบการศึกษาผสมผสานการเรียนและการปฏิบัติงานมีห้าประการด้วยกันเท่าที่เราสำรวจและติดตามมา อันแรกเลยหาสถานประกอบการที่พร้อมและเหมาะสมได้ไม่พอ อันนี้เป็นปัญหาเรื้อรังมาตลอด ประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกไม่ตรงสาขาวิชาและวิชาชีพ เช่น ฝึกการใช้เครื่องโรเนียวไม่รู้ไปฝึกทำอะไร บางแห่งก็ไปทำหน้าที่บริกรยกน้ำร้อนน้ำชาก็ไม่ต้องไปหาประสบการณ์เช่นนั้นทำไม แต่ว่าเมื่อความจำกัดมีความเกรงใจกันเกิดขึ้น ต้องรับนิสิตนักศึกษาไปดูงานและดมงาน ผมใช้คำว่าดูงานและดมงาน ไม่ได้ไปทำงานนะ และระยะเวลาสั้นเกินไปโดยเฉพาะในระบบทวิภาคส่วนมากจะต้องไป Jam กันอยู่ในฤดูร้อน และฤดูร้อนก็ฤดูที่ร้อนนะ ที่จริงไม่ควรจะทำงาน ควรจะต้องพักผ่อนกัน ต้องมาเพิ่มภาระในการดูแลกันไป ขาดการสอนงานและนิเทศการฝึกงานที่ดี ทางฝ่ายมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้มีการจัดนิเทศงานหรือสอนงานอะไรกันจริงจัง ฝ่ายบริษัทก็รับด้วยความเกรงใจไม่ได้มีระบบการฝึกงานสอนงาน หรือฝึกงานสอนงานไม่คุ้มเพราะสั้นเกินไป ขาดการประเมินผลที่เป็นระบบแล้วได้มาตรฐาน อันนี้คือปัญหา ของความพยายามในการผสมผสานในรูปของการฝึกงาน ในรูปของการดูงาน ในที่สุดเราต้องหาทางออกถ้าสิ่งนี้มีคุณประโยชน์ ไม่ว่าจะทำในรูปแบบไหน จะต้องทำให้เกิดผลคุ้มค่าและสามารถจะเพิ่มคุณภาพบัณฑิตได้จริง เราจึงได้พบวิธีว่าที่เขาทำสหกิจศึกษากันทั่วโลกนี้ น่าจะถือเป็นทางเลือกใหม่หรือทางเลือกที่เพิ่มขึ้นของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ที่นี้โชคดีเพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่เกิดทีหลัง เกิดแล้วเราก็รู้ปัญหาสี่ห้าประการที่ผมนพุด เพราะเกิดปี 33 แล้วเรารับนักศึกษารุ่นแรกปี 36 เราจึงได้มีการเอาจริงเอาจังว่าถ้าเราจะแก้ปัญญารื่องคุณภาพบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตามปัญหาที่เราพบจะทำอย่างไร เราไม่ได้เก่ง เราไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเขาทั่วโลก และผมโชคดีที่ไม่รู้ว่าเขาคิดอย่างไร เขาได้เชิญไปอยู่ใน Board ของสมาคมสหกิจศึกษาโลกมาตั้งแต่มีมหาวิทยาลัย ได้มีโอกาสไปเรียนรู้ว่าทั่วโลกเขาทำอย่างไร แล้วในที่สุดคิดว่าน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการเพิ่มโอกาส เพิ่มคุณภาพ จึงได้นำเรื่องสหกิจศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนจัดตั้งมหาวิทยาลัย คือ ไม่ได้เอาเข้ามาทีหลังที่นี้ทำถึงขั้นที่ต้องจัดระบบการศึกษารองรับเราจึงจัดระบบสามเทอม แล้วถูกต่อต้านพอสมควรในระยะแรก เพราะครูบาอาจารย์คุ้นเคยกับสองเทอม หยุดยาว พอมาเจอหยุดสั้นคะแนนต้องส่งเร็ว ต้องอธิบายกันพักใหญ่ ปรากฏว่าอาจารย์ไม่ค่อยชอบระบบที่เป็นสามเทอมแต่นักศึกษาชอบ แล้วในที่สุดฝ่ายบริหารไม่ค่อยหนักใจ เพราะเมื่อไปถามนักศึกษาซึ่งเขาควรเป็นคนบ่นนักศึกษากลับบอกดีเลยทำให้อาจารย์เป็นเสียงส่วนน้อย เพราะบางเรื่องอธิการบดีเล่นกับนักศึกษาเพื่อสู้กับอาจารย์ อันนี้ผมทำมาแล้วพูดกันตรง ๆ เพราะเราทำแล้วดีทุกฝ่าย ไม่ได้มีใครเสียหาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจึงเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการวางแผนที่จะนำสหกิจศึกษาเข้ามาตั้งแต่ก่อนเปิดสอน เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบระบบการศึกษาที่นี้ แล้วเมื่อจะให้ได้แบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยโดยเด็กยังจบได้ใน 4 ปี เพราะถ้า

จบไม่ได้ใน 4 ปี ไม่มีทางเอาสหกิจศึกษาเข้ามา เราก็ต้องใช้ข้อจำกัดของระบบ แล้วทำเท่าที่ระบบจะทำให้เราทำได้ใน 4 ปีเหมือนที่อื่น เราต้องจัดระบบการศึกษาสามเทอมเพราะเห็นว่าจะเป็นระบบที่สามารถใช้เวลานึงเทอมออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษารวมกับตอนหยุดอีกสองสัปดาห์เป็นสิบหก รวมสี่เดือนเต็มเลย แล้วเมื่อออกแบบไว้เช่นนี้ไม่ไปกระทบส่วนอื่น ๆ เลย เพราะว่าเราออกแบบไว้ในลักษณะนั้น ตอนที่เอาเข้ามาคิดกันหนักว่าจะเรียกอะไร จะเรียกฝึกงานไม่ใช่เพราะสหกิจศึกษาไม่มีคำว่าฝึก **สหกิจศึกษา คือ ปฏิบัติงานจริง ไม่ใช่ฝึก ดูงานก็ไม่ใช่ ตมงานก็ไม่ใช่ ฝึกก็ไม่ใช่** ในที่สุดจนปัญญาที่จะหาภาษาไทย ผมเป็นคนนิยมภาษาไทยตอนที่ทำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเขาบอกระบบการศึกษาทางไกลซึ่งภาษาอังกฤษเรียก Distant Education คนก็จะบัญญัติศัพท์ เช่น หลายคนบอกว่าควรจะใช้คำว่าโทรศึกษา ผมบอกโทรศึกษาก็เรียนเรื่องโทรศัพท์หรือเปล่า เรียนเรื่องโทรเลขหรือเปล่า เดี่ยวเข้าใจผิด ในที่สุดผมว่าเอาการศึกษาทางไกลแหละใช้ไปแล้วเดี๋ยวก็ติดแล้วในที่สุดก็ติด เดี่ยวนี้ทุกคนก็เรียกการศึกษาทางไกลสะกดกปากพอสมควรเพราะเป็นไทยแต่ทั้งหมด แต่เวลาเราจนปัญญาที่จะหาคำไทย เราต้องพึ่งคำแขกอันนี้เป็นธรรมดา ผมก็พยายามแปลนาน ๆ จะได้ใช้วิชาที่พัชกรศาสตร์สักที ผมจบอักษรมาบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ส่วนที่ผมช่วยเขาได้มากก็คือเอาวิชาอักษรศาสตร์มาใช้ในแวดวงของเทคโนโลยี คำว่า Cooperative เราแปลว่าสหกรณ์ แต่มี S ด้วย พอมาเป็น Cooperative Education จะเอาอะไรดี ผมบอกว่าแปลงสหกรณ์เป็นสหกิจสิ แปลว่า "กิจที่ทำร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการ" แล้วก็มีคำ "Education" แปลว่า "การศึกษา" ออกมาเป็นคำ "**สหกิจศึกษา**" หมายความว่า "**ระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง**" สมัยนี้เรียกหูกว่านั่นอีกคือเรียกว่าเป็น Work Integrated Learning: WIL คำ WIL ฟังจะมาใช้กันแพร่หลายในระยะไม่เกินสิบปี แต่คำ Cooperative ใช้มาแต่ดั้งเดิม ตอนที่ตั้งสมาคมสหกิจศึกษาโลกก็หลายสิบปีแล้วเคยคิดจะเปลี่ยนชื่อสมาคมด้วย ถ้าเรียกเป็น Work Integrated Learning and Cooperative Education หรือ For Work Integrated Learning ในที่สุดก็เลยเลือกที่จะใช้คำ Work Integrated Learning เป็นคำขยายครับ คือ Cooperative Education จะใช้คำ WACE ชื่อสมาคมสหกิจศึกษาโลกคงเดิม แต่ขยายความว่า WACE เป็นส่วนสำคัญที่สหกิจศึกษายุคใหม่จะต้องทำให้ได้คือการผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นผมยืนยันว่าเรื่องของสหกิจศึกษาไม่มีคำว่าฝึกงานเราจะไม่ใช่ และที่นี้ระมัดระวังว่าเมื่อไรชาว มทส พุดฝึกงานผมจะทูปทันที สหกิจศึกษาคุณจะไปอธิบายกับใครเขาว่าฝึกงานไม่ใช่ เราส่งไปปฏิบัติงานสั้นยาวอีกเรื่องหนึ่งไม่มีคำว่าฝึก แต่ในกระบวนการของการไปปฏิบัติงานนั้นเรื่องฝึกก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแต่ไม่ใช่เรื่องส่งไปฝึกแต่ส่งไปทำงานไม่เงินใครเขาจะจ่ายเงิน ไปฝึกงานแล้วจ่ายเงินหรือไม่จ่ายก็ได้แต่ไปทำงาน

ต้องจ่ายเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ถ้าดูตามนี้หลักการและเหตุผลของเรื่องนี้ก็ง่าย ๆ ตามผั่งที่ผมลองเขียนง่าย ๆ ว่าเรื่องการเรียนในห้องเรียนกับเรื่องการทำงานในสถานประกอบการ นำไปสู่บัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา คือ เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการและวิชาชีพและการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษาในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงาน ถ้าทำสหกิจศึกษาแล้วไม่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงานอย่าไปเรียกสหกิจศึกษาก็เรียกฝึกงานต่อไป เพื่อเปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ท่านเป็นฝ่ายใช้แล้วท่านเจอปัญหาว่าบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยผลิตไปให้มันยังไม่ได้คุณภาพ ท่านก็ต้องถือเป็นหน้าที่ในฝ่ายของผู้ใช้บัณฑิตที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อให้ท่านได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ ที่จริงเป็นประโยชน์กับท่านเองไม่ได้เป็นประโยชน์กับสถาบันฝ่ายผลิต เพราะผู้ใช้ผลิตเมื่ออยากได้ผลผลิตอย่างไรเข้ามาร่วมผลิตแล้วท่านจะได้อย่างที่ท่านต้องการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยได้มาตรฐานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลาดแรงงานจะต้องเคลื่อนไหวอยู่ตลอดให้ทันสมัย เขาคือผู้รู้ความต้องการด้านคุณภาพมากกว่ามหาวิทยาลัยด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นการที่เราทำตลาดผ่านตัวนักศึกษาก็คือการที่เราจะมีสะพานเชื่อม ระหว่างฝ่ายต้องการซึ่งเขาจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวของคุณภาพอยู่ตลอด แล้วก็สะท้อนให้เรา รู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการและมหาวิทยาลัยผ่านนักศึกษาผู้ไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา และคณาจารย์ผู้ไปนิเทศงาน ผมเข้าใจว่าที่พูดกันถึงว่า Linkage จะเป็น University Linkage หรืออะไรก็แล้วแต่ ไม่มี Linkage ไหนที่จะเป็นการ Link เชื่อมโยงที่มีผลต่อการทำงานร่วมกันเท่ากับที่มีคณาจารย์และนักศึกษาไปเชื่อมโยง ต่อให้มี MOU แต่จริง ๆ แล้วความสัมพันธ์เชื่อมโยงผ่านคณาจารย์กับนักศึกษาเป็นความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความร่วมมือเรื่องอื่น ๆ ในระยะยาวอย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้นใคร ๆ เขาก็มองว่า คณาจารย์กับนักศึกษาถ้าไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาแล้วคือ ผู้ที่สร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงในระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตกับฝ่ายใช้ได้อย่างยั่งยืน อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก สำหรับหลักสูตรและกระบวนการสหกิจศึกษานั้น ประการแรกเป็นส่วนของหลักสูตรระดับปริญญา กำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานเต็มเวลา ไม่น้อยกว่าหนึ่งภาคการศึกษาและก็มีกำหนดหน่วยกิต ที่นี่ก็ออกแบบอย่างนั้น ตั้งแต่ต้นว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรี แล้วก็กำหนดด้วยว่าต้องไปเต็มเวลา โดยไม่ต้องกลับมาเรียนเลยเป็นเวลา 4 เดือน คือ 16 สัปดาห์ แล้วก็กำหนดด้วยว่าจะต้องมีค่าน้ำหนักในองค์ประกอบนี้กี่หน่วยกิต ที่จริงเราอยากจะให้มากถึง 15 หน่วย ตอนหลังก็ลดมา 12 ตอนหลังก็ลดมา 9 เนื่องจากถูกแรงกดดันของทางด้านสภาวิชาชีพโดยเฉพาะสภาวิชาชีพวิศวกรรม ท่านก็เห็นแต่คำวิศวกรรมคำเดียว คำอื่นอ่านไม่เห็น ถ้าท่านลดอะไรได้ท่านลดหมดแล้วเวลาใครจะทำอะไรที่ไปกระทบต่อหน่วยกิตของวิชาเอกหรือวิชาท่านที่ท่านคิดว่าสำคัญก็จะมีปัญหา ผมจึงได้ไปแก้เกณฑ์มาตรฐานแล้วมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ยังไม่ใช้คือไปแก้เกณฑ์มาตรฐาน ถ้าคนดูให้ดีเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีใหม่ที่ประกาศใช้มาสองสามปี

แล้วโดย สกอ. ผมไปเป็นประธานทำให้ สิ่งที่เล็กแล้วมีนัยสำคัญมากท่านเลขาธิการท่านก็ทราบ เดิมหลักสูตรปริญญาตรีมีตัวต่ำตัวสูง เช่น ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิตทวิภาค ไม่เกิน 150 ผมเอาตัวสูงออกหมดเลยเราประกันแต่ Minimum รับประกันแต่ตัวต่ำ ต่ำกว่านั้นไม่ได้ ตัวสูงเขาจะสูงเท่าไรก็เรื่องของเขา ทำไมไปกำกับตัวสูง ล็อคไว้เลยครับต่ำกว่า 120 ไม่ได้ เห็นด้วยแต่ที่บอกสูงกว่า 150 ไม่ได้ ไม่เห็นด้วย เลิกเลย เลิกเพื่ออะไร เพื่อจะได้เลิกทะเลาะกันสักที ถ้าสมมุติที่นี้ต้องการหน่วยกิต 15 หน่วยกิต ทางด้านสหกิจศึกษา สิบห้าก็สิบห้า ถ้าจำเป็นต้องเป็น 160, 170 เป็นเรื่องของที่นี้ทราบได้ข้าพเจ้าทำได้เท่ากับ Minimum ท่านจะมารู้ว่าข้าพเจ้าทำไม นี่คือความงอแงครับ แล้วการศึกษาไม่ใช่ประณม-มัธยมครับมาเลื่อนชั้นกัน เป็นรายปีที่ไหน เพราะฉะนั้นก็ต้องให้แต่ละแห่งเขาจัดการศึกษาตามเอกลักษณ์ศักยภาพและปรัชญา เช่น ถ้าที่นี้เกิดเชื่อขึ้นมาว่าสหกิจศึกษาสำคัญมากก็ต้องใส่หน่วยกิตมาก ถึงจะยุติธรรมกับผู้เรียน ถ้าใส่มากแล้วเกิน 150 ก็เลย 150 ไม่มีใครห้ามครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้ถ้ารู้จักใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรใหม่ ก็จะไม่ลดการทะเลาะเบาะแว้งกับสภาวิชาชีพลงไปได้เยอะ เพราะเราจะคุมของเราไว้เท่าไรเราก็ไม่ต้องไปกระทบกับวิชาที่สมาคมวิชาชีพสภาวิชาชีพเขาถือ ถือเป็นถือตายเลย วิชวะที่นี้ต้องทำถึงขนาดเปลี่ยนชื่อสำนักวิชา เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมทรัพยากรมาเป็นคณะวิศวะเพราะท่านมาท่านบอกไม่เห็นมีวิศวะเลยทั้ง ๆ ที่เราก็ผลิตวิศวะใหญ่สุดแห่งหนึ่งของประเทศแต่ไม่มีคณะวิศวะมีแต่เทคโนโลยี ในที่สุดเราก็ต้องยอม เพราะมีฉะนั้นจะติดเพราะชื่อ ชื่อนั้นสำคัญไฉนบางคนยึดชื่อ ชื่อหล่ออาจจะไม่หล่อก็ได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้นางเรื่องก็ต้องยอมแต่ว่ายยอมโดยสาระข้างในยังคงที่ ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถทำตามปรัชญาเอกลักษณ์ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรไม่ใช่ปัญหาตัวนี้ครับ ประการที่ 2 กำหนดภาคการศึกษาสหกิจศึกษา ถ้าทำให้กระจายตลอดทั้งปีได้ดีที่สุดเพราะว่าสถานประกอบการถ้าเขาจะใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องจากแรงงานของนักศึกษาที่ไปปฏิบัติงานแต่ละเทอม ถ้าท่านไปแต่เทอมปลายแล้วอีกสองเทอมและอีกค่อนปีเขาจะเอาใคร การวางแผนอัตรากำลังคนของบริษัทจะดีขึ้นถ้าเรากระจายทำได้ทั้งปีแล้วก็ยังมีข้อตกลงที่สามารถ supply ให้กับทางบริษัทเขาได้ต่อเนื่องทั้งปีเขาจะพอใจ อันนี้เป็นปัญหาของโลกแล้วไม่ใช่เราแล้วนะ ต่างประเทศก็ปัญหานี้ ว่าถ้าที่ไหนจัดสหกิจศึกษาได้โดยให้ออกไปได้ทุกเทอมบริษัทจะชอบมากกว่าที่ออกไปกวนเขาเป็นบางเทอมแล้วบางเทอมก็ไม่มีให้เขา สำหรับคำตอบแทนหลักของเราก็คือว่าถ้านักศึกษาออกไปปฏิบัติงานก็ต้องถือเสมอว่าเป็นพนักงานชั่วคราวของสถานประกอบการควรจะต้องได้รับคำตอบแทนตามที่สถานประกอบการกำหนด เราก็มักจะขอร้องให้เขาอยู่ได้ บางแห่งก็ไม่ได้ให้เป็นเงิน ให้เสื้อผ้า อาหาร ให้ที่อยู่ ให้อะไรต่าง ๆ บางแห่งก็บอกว่าให้เป็นเงิน เราก็บอกว่าอย่าให้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ เพราะว่าเมื่อใช้แรงงานเขาก็ขอให้พอเหมาะพอสม แต่บางแห่งก็ให้จนกระทั่งผมตกใจ เช่นที่นี้สมัยผมเป็นอธิการบดี อยู่ ๆ ก็เสนอให้นักศึกษาที่อยู่ปี 3 แต่เก่งคอมพิวเตอร์ตรงกับความต้องการบริษัท จำได้ว่าปีนั้น ให้เดือนหนึ่งหมื่นสองหรือหมื่นสี่ ผมก็ต้องเรียกมาถามว่าทำไมให้เยอะเขาก็บอกว่าเขาเขาไปทดสอบแล้วทำงานได้ตรงกับที่

เขาต้องการ ถ้าเขาต้องจ้างคนอื่นก็ต้องราคาขึ้น ถ้าเขาจะให้มากเสียหายอะไรผมก็เลยต้องจำนน มีนักศึกษาสหกิจศึกษาออกไปทำสหกิจได้เป็นหมื่นเราก็ไม่ว่ากัน แต่ที่ว่ากันก็คือว่าอย่าให้น้อยจนน่าเกลียด เสร็จแล้วก็เอาเปรียบเด็ก คือ คนเขาออกไปช่วยทำงานให้เต็มเป็นเสมือนพนักงานก็ต้องทำให้เขารู้สึกว่าคุณค่าเขาก็เป็นเสมือนพนักงาน การนิเทศงานสำคัญมาก อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาจะไปนิเทศงานนักศึกษาแต่ละคนระหว่างปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง เป็นกฎตายตัว คือ ไม่ใช่ปล่อยออกไปแล้วก็เหมือนปล่อยวัดไม่เคยไปดูแลไม่เคยไปตามนิเทศอะไรต่าง ๆ เมื่อเป็นส่วนสำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตรก็ต้องมีการประเมิน ต้องมีการให้คะแนน เราก็บอกสอนงานนะ เพราะฉะนั้นตรงนี้จริง ๆ หนึ่งครั้งก็ยังน้อยถ้าทำได้มากกว่าหนึ่งครั้งน่าจะดี หัวหน้างานของสถานประกอบการจะต้องตรวจงานของนักศึกษาและประเมินงานส่งให้สถาบัน คือ จะต้องเป็นผู้สอนงานอยู่ที่บริษัทด้วย ร่วมกันนิเทศทั้งทางฝ่ายของบริษัท ทั้งในฝ่ายของมหาวิทยาลัย การประเมินผลเป็นส่วนสำคัญ เมื่อเราถือว่าเป็นส่วนหนึ่งมีคุณค่าเช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ก็มักจะถือว่าต้องเข้ารับการอบรมครบถ้วนตามที่กำหนด ใ้ครบถ้วนไม่ใช่ไปแล้วกลับ ที่นี้ครบถ้วนตั้งแต่ก่อนไปก็ต้องอบรมเพราะที่นี้ใช้คำคู่กันอยู่ Cooperative Education and Career Development ที่นี้ไม่ได้เรียกว่าสหกิจศึกษาเฉย ๆ ที่นี้เรียกว่าสหกิจศึกษาและการพัฒนาอาชีพ เนื่องจากว่าเราถือว่าต้องเตรียมเขาตั้งแต่ก่อนจะออกไป แล้วเตรียมเหมือนประหนึ่งว่าเขาจะต้องไปสมัครงานบริษัท เขาจะต้องผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ เขาจะต้องเขียนใบสมัครเป็น เขาจะต้องรู้วิธีการสัมภาษณ์ Matching กัน ระหว่างบริษัทกับตัวนักศึกษา เพราะฉะนั้นมีตั้งแต่ Pre ไปจน Post Co-op ไม่ใช่เฉพาะเรื่องตอนไป Co-op มีการประเมินผลจากหัวหน้างาน มีการเข้าร่วมกิจกรรมหลังปฏิบัติงาน คือ กลับมาต้องส่งรายงาน ต้องเข้ามาสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นข้อกำหนดที่จะต้องทำ แล้วก็ต้องผ่านการประเมินผลจากอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา คือ Assign ให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาไปนิเทศแล้วก็มีการประเมินผล ถามว่าใครได้ประโยชน์จากสหกิจศึกษาอันนี้คือประสบการณ์ที่เราสำรวจต่อเนื่องที่นี้สำรวจตลอด นักศึกษาได้ประสบการณ์วิชาชีพตามสาขาวิชาเอก คือ เขาได้ไปมีประสบการณ์ตรงกับสาขาไม่ใช่ไปยกน้ำร้อนน้ำชา ไปปิดประตูหน้าต่าง ไปเย็บกระดาษ อันนี้ชัดเจน แล้วเราจะไม่ยอมถ้าใครรับนักศึกษาสหกิจศึกษาไปเพื่อทำงานไม่ตรงกับงานที่จะเสริมประสบการณ์วิชาชีพเราถือว่าไม่ใช่สหกิจ มีผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาดีขึ้น คือ เด็กที่ไปสหกิจศึกษาแล้วกลับมาส่วนใหญ่ผลการเรียนจะดีขึ้น ไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการแต่กลับมามีผลการเรียนดีขึ้นแสดงว่าเขาไปได้อะไรในทางที่จะทำให้เขามีวุฒิภาวะดีขึ้น รับผิดชอบดีขึ้น มีวินัยขึ้น ส่วนเหล่านี้มาสะท้อนออกในเรื่องผลการศึกษาคือขึ้น เกิดการพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเองมากขึ้น ไปพบตัวเองจากการไปปฏิบัติงานเกิดทักษะการสื่อสาร และมีรายงานข้อมูลได้รับการเสนองานก่อนสำเร็จการศึกษาเยอะมาก รุ่นแรกที่ส่งออกไปเมื่อปี 38 กลับมาบอกพ่อใหญ่ ที่นี้เขาเรียกผมพ่อใหญ่ พ่อใหญ่ ๆ ผมสบายใจ ถามทำไม ได้งานแล้ว คุณไปได้ยังไงคุณยังไม่จบ บริษัทเขา Offer งานแล้ว บางคนก็บอกผม

ได้รับ Offer ตั้งสามแห่ง บางแห่งก็ไม่ได้ไปปฏิบัติงานที่นั่น พอรู้ว่าเป็นนักศึกษาสหกิจศึกษาก็ชอบ เล่นตัว ก็มี ผมบอกว่าอย่าเล่นตัวมากเกินไปจะตงงาน ส่วนมากก็จะมีการ Offer งาน แสดงให้เห็นว่าบริษัทจำนวนหนึ่งใช้ส่วนนี้เป็นส่วน Recruitment แล้วก็ไม่ต้องพลาดเพราะได้มีโอกาสใช้ นี่ละครับจะเป็นรอยต่อที่ดีมาก คือจบปีทำงานปีได้เลย ท่านไม่ต้องไป Train อีกหกเดือนสามเดือน เพราะเนื่องจากช่วงของสหกิจนั้นแหละเป็นการไปเรียนรู้งานบริษัทท่านรับเขาทำงานต่อได้เลย ซึ่งถ้าท่านรับคนที่ไม่เคยผ่านสหกิจท่านอาจต้องไปอบรมอีกสามเดือนหกเดือน อันนี้เป็นการ Save บริษัทไปในตัวด้วย นอกจากเลือกคนไม่ผิดแล้วยังไม่ต้องไปเสียค่าใช้จ่ายในการที่ต้องไป Train คนเพิ่มเติม สำคัญมากสำหรับนักศึกษา และนี่คือส่วนที่เป็น Development คือ เขาเลือกสายงานอาชีพได้ถูกต้องแล้วก็ต้องยอมรับว่าเด็กที่มาเรียนมหาวิทยาลัยยังไม่รู้จักตัวเอง บางคนจบเป็นบัณฑิตแล้วเปลี่ยนงานเกือบทุกปี ถามว่าทำไมเปลี่ยนทุกปียังไม่รู้เลยว่าใช่หรือเปล่า แล้วถามว่าเมื่อไรคุณจะรู้ว่าใช่ก็แก่แล้ว เมื่อตัวเขายังไม่รู้เลยว่าเขาเหมาะกับสายงานไหน แน่ชัดเลยครับเราสำรวจพบว่าเขาเลือกสายงานอาชีพได้ถูกต้องมากขึ้นผ่านสหกิจศึกษา ที่สำคัญ คือ ได้รับคำตอบแทน ผมจำได้เลย คนที่เป็นนายกองค์การนักศึกษาที่นี่คนแรกชื่อ "อาทิตย์ คุณศรีสุข" อาทิตย์เป็นคนแรก ๆ ของเรา เพราะเขาเป็นบัณฑิตรุ่นแรกเรียนวิศวะ เราส่งไปสหกิจที่แคนาดาไม่ใช่ Waterloo ครับที่ TUNS แล้วก็ Nova Scotia เสร็จแล้วกลับมาเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ขึ้น หลังจากไปสหกิจศึกษาอยู่ที่ TUNS อยู่ใน Nova Scotia ของแคนาดา แล้วเขากระซิบบอกว่าพ่อใหญ่ ๆ นอกจากได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแล้วผมมีเงินกลับมาเยอะพอสมควร เพราะที่นั่นเขาจ่ายสูงกว่าที่บ้านเราแล้วเขาก็ประหยัดเขาก็เก็บเงินมาได้ เขาเป็นเด็กยากจนแล้วเขาก็เรียนหนังสือจนจบ ตอนนี้อะไรหรือยังเข้าใจว่าจะจบปริญญาเอกที่นี่ นี่คือการได้รับคำตอบแทน มีความหมายมากน้อยก็แล้วแต่ เพราะว่าที่นี่เราเป็น Champion ของเด็กยากจน เพราะระบบการรับนักศึกษาที่นี่เป็นโควตาโรงเรียนเราไปกวาดเอาคนจนมาไว้ที่นี่เยอะ เพราะฉะนั้นที่ใครบอกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับแล้วคนจนไม่มีโอกาสได้เรียนพูดเท็จ ผมก็บอกมาคู่นี้สิครับ ที่นี่คือแหล่งที่กวาดเอาคนจนมาเพราะเราให้โควตาโรงเรียน ภาคอีสานนี้ได้โควตามากที่สุดก็เป็นแหล่งยากจน เมื่อเขาไปได้รับคำตอบแทนที่มีคุณค่า มีความหมาย จนกระทั่งบางครั้งผมถูกต่อว่าในที่ประชุมท่านองนี้ บอกบริษัทดิฉันเป็นอะไรไป สี่ปีแล้วขอมาไม่ได้สักคน ผมก็บอกว่าทำไงได้กฎ Demand Supply ก็มาละครับ ก็ขอมาห้าร้อยบริษัทหกร้อยตำแหน่งผมมีคนอยู่สามร้อยที่จะส่งให้ได้ก็ไม่พอ แล้วท่านก็ต้องไม่ได้ เพราะบางทีเด็กเขาก็ไม่เลือก คือไม่ใช่ท่านเลือกเขาเขามีสิทธิ์จะเลือกท่านด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นอย่างนี้การเกิดความร่วมมือทางวิชาการความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการมหาศาลเลยครับ แล้วความสัมพันธ์ที่ดีไม่ได้ร่วมมือกันแต่เรื่องสหกิจศึกษาในที่สุดนำไปสู่การร่วมมืออื่น ๆ เช่น อยู่ ๆ ครั้งหนึ่งอาจารย์ที่จบวิศวะไฟฟ้าไปนิเทศนักศึกษาสหกิจศึกษาที่บริษัทแห่งหนึ่งเขาบอกเขาอยากจะทำมาตการประหยัดไฟ เขาอยากจะทำปรับระบบไฟฟ้าของเขาใหม่อาจารย์ช่วยทำให้ได้ไหม บอกเขาเลย Consultancy Service เราก็มีอยู่แล้ว แต่ถ้า

เราจะอยู่ ๆ ไปโฆษณา Consultancy ไม่สนใจแต่พอเห็นนักศึกษาบัณฑิตศึกษาไปทำงานแล้วชอบใจสนใจ เราได้โครงการร่วมมือมาในรูปแบบนี้เยอะ จะว่ากันไปก็กลายเป็นว่าใช้สหกิจศึกษาเป็นสะพานเชื่อมความร่วมมือที่ตอบสนองความต้องการของทางด้านสถานประกอบการ ได้ข้อมูลย้อนกลับแล้วปรับการเรียนการสอน ส่งไปแล้วเรารู้เลย แล้วเขาก็จะบอกมาว่าจุดอ่อนของการผลิตบัณฑิตที่นี้อยู่ที่ไหน แล้วก็ควรที่จะต้องปรับปรุงอย่างไร เราใช้สหกิจศึกษาเป็นตัวสะท้อนย้อนกลับแล้วก็นำมาปรับปรุงเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดสหกิจศึกษาช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงานที่เป็นมหาวิทยาลัยเปิดใหม่ แล้วก็ไม่มีชื่อเสียงอะไรแล้วก็ไม่มีผลงานที่ปรากฏ ตลาดเขาจะรู้ได้อย่างไรว่าบัณฑิตที่นี้เป็นอย่างไร ผมเข้าใจว่าที่นี่ไม่มีปัญหาเรื่องบัณฑิตตกงาน สหกิจศึกษาคือคำตอบ เพราะเขามีโอกาสสัมผัสผลผลิตของที่นี่ก่อนจะจบด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าตอนแรกบัณฑิตของที่นี่เวลาไปสมัครงานเขาจะตั้งเกรดสูงถ้าจุฬาเกรดต่ำกว่า เพราะเขาเชื่อว่าจุฬา ผมก็เชื่ออย่างนั้นนะ เช่น ถ้ารับบัณฑิตที่อื่น 2.75 ของจุฬา 2.5 ก็เอา หรือแม้แต่ 2.25 คำว่าจุฬาลดเกรดได้ เพราะว่าคนเชื่อว่าจุฬาต้องเยี่ยม ผมก็ต้องเชื่อผมเป็นศิษย์เก่าจุฬาไม่เชื่อได้ไง ของเราต้องต่อสู้กับตรงนี้เยอะ ปรากฏว่าเดี๋ยวนี้ได้ทราบว่ามีหลายบริษัทบอกเลยถ้าเป็นสุนารีที่ผ่านสหกิจศึกษารับที่อื่น 2.5 ที่นี้ 2.25 ก็รับ มีหน้าซ้ำบางคน 2.00 ก็รับ ถามว่าทำไมรับเพราะเขาดูตอนสหกิจศึกษาว่าทำได้ เดี่ยวนี้จึงกลายเป็นว่าที่นี่ไม่กลัวแล้วว่าจะถูกตีค่าเกรดต่ำกว่าที่อื่นถามว่าอะไรทำให้เป็นอย่างนั้น สหกิจศึกษาครับ เมื่อผู้ใช้เขาได้มีโอกาสสัมผัสเขาก็รู้เพราะเกรดบางที่ไม่ได้บอกอะไรทั้งหมด จึงได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงานสูง บางกลุ่มบริษัทลืดอกไว้เลยว่เขากันที่ไว้จำนวนหนึ่งให้กับบัณฑิตที่นี้ ผมไม่เอ่ยชื่อแล้วบริษัทเหล่านั้นพอไม่ได้ก็ต่อว่า เดี่ยวนี้ผมออกไปตั้งนานแล้วจากที่นี้ เขาก็ยังต่อว่าผมอยู่ ผมบอกว่าผมไม่เกี่ยวไปพูดกับอธิการบดีเขา เขาบอกปรารถนาให้ฟังเผื่อว่ามีโอกาสจะได้มาถ่ายทอด แต่ถามว่าสถานประกอบการได้อะไร คือต้องได้ ทุกฝ่ายต้องได้ ถ้าไม่ได้แล้วใครจะมาร่วมกันทำ มีนักศึกษาช่วยปฏิบัติงานตลอดปี แล้ว Plan ให้ดี ท่านจะได้ประโยชน์ เพราะคนที่ร่อนวิชาอย่างนักศึกษาวางอาจารย์ก็นำเอาความทันสมัยบางอย่างไปให้ ลดการจ้างพนักงานประจำถ้า Plan ดี ๆ พนักงานประจำมีเวลาที่จะทำงานสำคัญได้มากขึ้น เพราะมีลูกมือในระดับนี้ไปช่วย เป็นวิธีคัดเลือกพนักงานได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วก็เมื่อมีโอกาสก็จะสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาได้กว้างขวางขึ้น เป็นการร่วมใช้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน สุดท้ายผมก็เข้าใจว่า ฝ่ายธุรกิจเอกชนก็ต้องการสร้างภาพพจน์ที่ดีในด้านการส่งเสริมการศึกษา สถานประกอบการที่ร่วมสหกิจศึกษาใช้ช่องทางนี้สร้างภาพพจน์ที่ดีได้แน่นอนครับ ทั่วโลกเขาก็ยอมรับ ที่สุดท้ายสุดเป็นเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางสหกิจศึกษาเท่าที่ทำกันมาที่นี้เป็นแห่งแรก ในปี 2538 ทั้ง ๆ เราเริ่มก่อนนะ เป็นเวลาทั้งหมด 13 ปี เมื่อทางทบวงมหาวิทยาลัยสมัยนั้น ไปสนับสนุนระดับชาติเป็นนโยบายปี 45 ก็เป็นเวลา 6 ปี เพราะฉะนั้นผลของสหกิจศึกษาไม่ใช่เกิดที่นี้เท่านั้น เพราะในระยะหลังก็มีสถาบันเข้ามาร่วมแล้วก็ทำตามนโยบายด้วยการสนับสนุนทางนโยบายจากทบวงและ

สกอ. ปัจจุบันซึ่งเมื่อสักครู่ท่านเลขาก็พูดถึง ท่านอธิการบดีตอนรายงานก็ได้พูดถึง ผลประเมินที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทำพบว่าบัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าและมากกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา อันนี้เป็นผลการประเมินอย่างต่อเนื่องมา ชัดเจนว่าบัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าและมากกว่า แล้วในหลายกรณีได้เงินเดือนสูงกว่าด้วย ไม่ใช่ทุกกรณีแต่ในหลายกรณีได้เงินเดือนสูงกว่าพวกที่ไม่ได้ผ่านสหกิจศึกษา ผู้ประกอบการพอใจคุณภาพบัณฑิตสหกิจศึกษาสูงกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าผู้ผ่านสหกิจศึกษามีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบ และมีวินัยสูงขึ้น เพราะฉะนั้นในสามประการคือผลที่ยืนยันได้ว่าเป็นผลสัมฤทธิ์ของสหกิจศึกษา ด้วยเวลาที่จำกัดหัวข้อที่ตั้งให้ผมนี้กว้าง เพราะว่าอุดมศึกษากับสหกิจศึกษาพูดอะไรก็ได้แต่โดยสาระผมก็มีเพียงแค่นี้ที่พอเหมาะกับเวลา ขอยุติการบรรยายเพียงเท่านี้ครับ